

Иярченле жөмлөлэрнең мәгънә ягыннан төрләрә

* Баш жөмлөдөгө мөнэсэбэтле сүз кайсы кисэк булып килсэ, аның ярдэмендэ бэйлэнгэн иярчен жөмлө шул ук кисэккэ туры килэ торган иярчен жөмлө була.

Иярчен ия жөмлө баш жөмләнең
иясе урынында килә һәм кем?

нәрсә? сорауларына җавап була

Мәсәлән, Кем намус белән хезмәт
итә, шул зур хөрмәткә ия була.

Иярчен хәбәр жөмлә баш жөмләнең хәбәре урынында килә һәм нинди? нәрсә? нәрсәдән? кемгә? күпме? кебек сорауларга җавап бирә.

Мәсәлән, Ул йомыш шул:без сине
Кырымга жибермәкче булабыз.

Иярчен тәмамлык жәмлә баш
жөмләнең тәмамлыгы урынында
килә һәм кемне? нәрсәне? кемгә?
нәрсәгә? кемнән? нәрсәдән? кемдә?
нәрсәдә? кебек сорауларга жавап
бирә.

Мәсәлән, Үзегез күрәсез: бер тамчы
яңгыр яуганы юк.

Иярчен аергыч жөмлө баш жәмләнен
аергычы урынында килә һәм нинди?
кайсы? кемнен? кебек? сорауларга
жавап бирә.

Мәсәлән, Жире аз кешеләр
батраклыкка яллана иделәр.

Иярчен вакыт жөмлө баш жөмлөдәге
эш яки хәлнең вакытын белдерә һәм
кайчан? кайчаннан бирле? кайчанга
чаклы? дигән сорауларга җавап
бирә.

Мәсәлән, Алар тиз генә юлдан
чыктылар, ул да түгел күк атлы кеше
узып та китте.

Иярчен урын жөмлө баш жөмлөдөгө
эш яки хэлнең вакытын белдерә һәм
кайда? кайдан? кая? кебек
сорауларга жавап бирә .

Мәсәлән, Балалар бакчалары булган
жирдә хатын - кызлар житештерүчән
хезмәттә актив катнашалар .

Иярчен рәвеш жөмлә баш
жөмләдәге эш яки хәлнең рәвешен
белдерә һәм ничек? ни рәвешле?
кебек сорауларга җавап бирә .

Мәсәлән , Мин аларны шулай итеп
утырттырмын: бер - ике елдан эре –
эре алмалар бирә башларлар .

Иярчен күләм жөмлә баш
жөмләдәге эш яки хәлнең һәм
билгенең күләмен белдерә һәм
күпме ? никадәр ? ни дәрәжәдә ?
кебек сорауларга җавап бирә .
Мәсәлән , Без шәһәрдә сез торган
кадәр булдык .

Иярчен сәбәп жәмлә баш
жәмләдәге эш яки хәлнең сәбәбен
белдерә һәм ник ? нилектән ? ни
сәбәпле? нәрсә аркасында ? кебек
сорауларга җавап бирә .

Мәсәлән , Монда эш кайный , шуңа
курә күңелле .

Иярчен максат жөмлө баш
жөмлөдөгө эш яки хэлнең максатын
белдерә һәм ни өчен ? ни максат
белән ? дигән сорауларга жавап
бирә .

Мәсәлән, Эти-әнисе аның хәлен
белеп торсын дип, Марат аларга
атна саен хат язды .

Иярчен шарт жөмлө баш жөмлөдөгө
эш яки хэлнең үтөлү – үтөлмөвенә
шарт булган эш яки хэлне белдерә
һәм нишләсә? ни булса? нинди
шартларда? дигән сорауларга жавап
бирә .

Мәсәлән, Дөрөсен әйттик, юкса ул
яратмас .

Иярчен кире жөмлө көтелгән эш яки хэлнең баш жәмләдә киресе булачагын белдерә һәм нәрсә булса да? нәрсәгә карамастан? сорауларына җавап бирә .

Мәсәлән, кайда гына барма, һәр җирдә бер үк җавап .